
MONOGRAFIE PRAWNICZE

GROMADZENIE
I UDOSTĘPNIANIE
DANYCH
TELEKOMUNIKACYJNYCH

PIOTR BRZEZIŃSKI
BARTŁOMIEJ OPALIŃSKI
MACIEJ ROGALSKI

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

PIOTR BRZEZIŃSKI, BARTŁOMIEJ OPALIŃSKI,
MACIEJ ROGALSKI • GROMADZENIE I UDOSTĘPNIANIE
DANYCH TELEKOMUNIKACYJNYCH

Polecamy nasze najnowsze publikacje z tej serii:

K. Czaplicki

**DOKUMENTY TOŻSAMOŚCI. ADMINISTRACYJNOPRAWNE
ASPEKTY WYKORZYSTYWANIA TECHNIK
BIOMETRYCZNYCH**

P. Czarnecki

**POSTĘPOWANIE KARNE A INNE POSTĘPOWANIA
REPRESYJNE**

R. Flejszar

ZASADA DYSPOZYCYJNOŚCI W PROCESIE CYWILNYM

J. Gołaczyński

**WYBRANE DOBRE PRAKTYKI W ZAKRESIE USŁUG
ELEKTRONICZNYCH**

S. Koczur

**AKSJOLOGIA ODPOWIEDZIALNOŚCI MATERIALNEJ
PRACOWNIKA**

M. Sitek

PRAWA (POTRZEBY) CZŁOWIEKA W PONOWOCZESNOŚCI

A. Stangret-Smoczyńska

ZDOLNOŚĆ KREDYTOWA W UJĘCIU PRAWA POLSKIEGO

A. Trubalski

**PRAWNE ASPEKTY IMPLEMENTACJI PRAWA UE
DO SYSTEMU PRAWNEGO RP**

T. Ziński

**DOMNIEMANIE KONSTITUCYJNOŚCI USTAW
W STANACH ZJEDNOCZONYCH AMERYKI**

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

GROMADZENIE
I UDOSTĘPNIANIE
DANYCH
TELEKOMUNIKACYJNYCH

PIOTR BRZEZIŃSKI
BARTŁOMIEJ OPALIŃSKI
MACIEJ ROGALSKI

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2016

Wydawca: Dagna Kordyasz

Recenzja naukowa:

prof. UR dr hab. Monika Klejnowska, prof. Uczelni Łazarskiego
dr hab. Przemysław Szustakiewicz

Publikacja dofinansowana przez Uczelnię Łazarskiego w Warszawie

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2016**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-9042-0

ISBN e-book 978-83-255-9043-7

Spis treści

Wstęp	IX
Wykaz skrótów	XI
Bibliografia	XVII
Rozdział I. Tajemnica komunikowania się w Konstytucji RP	
<i>(Bartłomiej Opaliński)</i>	1
§ 1. Wprowadzenie	1
§ 2. Prawo do prywatności – ujęcie ogólne	2
§ 3. Tajemnica komunikowania się w polskim prawie konstytucyjnym ..	3
§ 4. Wolnościowy charakter komunikowania się	5
§ 5. Ochrona tajemnicy komunikowania się	7
§ 6. Konstytucyjne ograniczenie wolności komunikowania się	8
Rozdział II. Gromadzenie i udostępnianie danych telekomunikacyjnych w orzecznictwie polskiego Trybunału Konstytucyjnego	
<i>(Bartłomiej Opaliński)</i>	11
§ 1. Wprowadzenie	11
§ 2. Ustawowy zakres obowiązku retencji danych telekomunikacyjnych	12
§ 3. Wyrok polskiego Trybunału Konstytucyjnego z 30.7.2014 r. dotyczący retencji danych telekomunikacyjnych	16
I. Treść wniosków Rzecznika Praw Obywatelskich	17
II. Treść wniosku Prokuratora Generalnego	21
III. Rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego	24
Rozdział III. Ochrona danych o ruchu i lokalizacji w prawie Unii Europejskiej <i>(Piotr Brzeziński)</i>	29
§ 1. Przyczyny uchwalenia dyrektywy 2006/24/WE	29
§ 2. Relacja dyrektywy 2006/24/WE do dyrektywy 95/46/WE i dyrektywy 2002/58/WE	35
Rozdział IV. Stanowisko Trybunału Sprawiedliwości w sprawach połączonych <i>Digital Rights Ireland i Kärntner Landesregierung</i> <i>(Piotr Brzeziński)</i>	43
§ 1. Wprowadzenie	43
§ 2. Wymagania dotyczące zakresu podmiotowego	48
I. Zbyt szeroki zakres danych podlegających zatrzymaniu	48
II. Brak związku z działalnością przestępczą	53

III. Brak związku z bezpieczeństwem publicznym	57
§ 2. Wymagania dotyczące zakresu przedmiotowego	62
I. Zatrzymywanie danych objętych tajemnicą zawodową	62
II. Okres zatrzymywania danych	68
§ 3. Wymagania dotyczące legalności i przewidywalności	73
I. Pojęcie dostępu i korzystania z danych	73
II. Dostęp do danych osób autoryzowanych	78
§ 4. Wymagania dotyczące niezależnej kontroli	83
I. Niezależna kontrola dostępu do danych	83
II. Kontrola dostępu na terytorium Unii Europejskiej	86
§ 5. Wymagania dotyczące przestrzegania praw jednostek	91
I. Notyfikacja	91
II. Bezpieczeństwo danych i usuwanie danych	95
Rozdział V. Wpływ wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawach <i>Digital Rights Ireland i Kärntner Landesregierung na prawo</i> wewnętrzne państw członkowskich UE (<i>Piotr Brzeziński</i>)	103
Rozdział VI. Obowiązujące w Polsce przepisy w zakresie gromadzenia i udostępniania danych telekomunikacyjnych (<i>Maciej Rogalski</i>)	109
§ 1. Kodeks postępowania karnego	109
§ 2. Ustawa o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu	123
§ 3. Ustawa o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym	136
§ 4. Ustawa o Policji	141
§ 5. Ustawa o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego	145
§ 6. Ustawa o Straży Granicznej	150
§ 7. Ustawa o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych	152
§ 8. Ustawa o Służbie Celnej	154
§ 9. Ustawa o kontroli skarbowej	157
§ 10. Prawo telekomunikacyjne	160
§ 11. Akty wykonawcze do Kodeksu postępowania karnego oraz Prawa telekomunikacyjnego	171
Rozdział VII. Praktyczne problemy stosowania przepisów w zakresie gromadzenia i udostępniania danych telekomunikacyjnych (<i>Maciej Rogalski</i>)	177
§ 1. Zasada subsydiarności w pozyskiwaniu danych telekomunikacyjnych	177
§ 2. Żądanie udostępnienia danych telekomunikacyjnych za okres wykraczający poza przewidziany prawem czas ich przetrzymania	179

Spis treści

---

§ 3. Żądanie przez sądy billingów w sprawach innych niż karne	184
§ 4. Żądanie danych i przekazów telekomunikacyjnych w sprawach o wykroczenia	187
§ 5. Sposób i forma doręczenia postanowienia wydanego w trybie art. 218 § 1 KPK	189
§ 6. Informowanie abonenta	193
§ 7. Usuwanie zbędnych danych telekomunikacyjnych	195
§ 8. Koszty udostępnienia danych telekomunikacyjnych	197
§ 9. Mechanizm nadzoru	206
Rozdział VIII. Model zbierania i udostępniania danych telekomunikacyjnych (Maciej Rogalski)	211
Indeks rzeczowy	223

Wstęp

Zakres ingerencji państwa w prawa i wolności obywateli jest jednym z fundamentalnych zagadnień w państwach demokratycznych. Państwo na podstawie przepisów prawa, ingeruje w różne obszary aktywności obywateli. Obszarem ingerencji Państwa w sferę praw i wolności obywateli, a w szczególności prawo do prywatności, jest dostęp poprzez uprawnione do tego podmioty do danych telekomunikacyjnych obywateli. Uzasadnieniem dla pozyskiwania przekazów i danych telekomunikacyjnych jest konieczność zapewnienia skutecznego zapobiegania i zwalczania przestępczości. Zatrzymywanie (retencja) przekazów i danych telekomunikacyjnych jest ważnym narzędziem wykorzystywanym przez organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych.

Zagadnienie udostępniania danych i przekazów telekomunikacyjnych, w szczególności tzw. billingów telefonicznych budzi zawsze duże zainteresowanie ze strony obywateli, mediów i organizacji społecznych. Społeczeństwo jest żywo zainteresowane, czy w związku z pozyskiwaniem i przetwarzaniem danych telekomunikacyjnych nie dochodzi do naruszania praw i wolności obywatelskich.

Szczególne znaczenia nabiera ta problematyka w Polsce z uwagi na bardzo dużą ilość pozyskiwanych danych billingowych. Po stwierdzeniu nieważności dyrektywy 2006/24/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 15.3.2006 r. w sprawie zatrzymywania generowanych lub przetwarzanych danych w związku ze świadczeniem ogólnie dostępnych usług łączności elektronicznej lub udostępnianiem publicznych sieci łączności, która była podstawą prawną do implementacji do polskiego porządku prawnego uregulowań w zakresie gromadzenia i udostępniania danych telekomunikacyjnych, powstaje pytanie o podstawy prawne do zbierania i udostępniania danych telekomunikacyjnych.

Monografia jest efektem realizacji projektu badawczego Nr 2015/17/B/HS5/00472 pt. „Gromadzenie i udostępnianie danych telekomunikacyjnych” finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki. Monografia jest również współfinansowana ze środków pochodzących z tego projektu.

Celem prowadzonych badań w ramach tego projektu badawczego było dokonanie analizy istniejących obecnie obowiązków wynikających z postanowień ustawy z 16.7.2004 r. – Prawo telekomunikacyjne oraz uprawnień podmiotów działających na podstawie odrębnych ustaw żądających udostępnienia danych i przekazów telekomunikacyjnych, dla ustalenia:

- 1) czy obowiązujące w Polsce przepisy dotyczące pozyskiwania przekazów i danych telekomunikacyjnych chronią dostatecznie prawa i wolności obywatelskie przed nadmierną ingerencją państwa;

- 2) czy współczesne uregulowania prawne, w zakresie udostępniania przekazów i danych telekomunikacyjnych są właściwe, zgodne z prawem Unii Europejskiej, czy też pozwalają na pozyskiwanie tych danych nieadekwatnie do celów jakim służą, zarówno pod względem ilościowym jak i zakresu, przekazów i danych telekomunikacyjnych, w szczególności tzw. billingów;
- 3) czy proces pozyskiwania i przetwarzania przez uprawnione podmioty danych z billingów oraz innych danych jest prawidłowy, czy też powinien on ulec zmianie;
- 4) czy obecnie funkcjonujące mechanizmy prawne i rozwiązania organizacyjne zapewniają wystarczającą kontrolę nad udostępnianiem przekazów i danych telekomunikacyjnych, czy też powinna być ona lepiej rozwinięta i bardziej ścisła, aby ograniczyć liczbę i zakres udostępnianych danych i przekazów;
- 5) czy obecnie, po stwierdzeniu nieważności dyrektywy 2006/24/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 15.3.2006 r. w sprawie zatrzymywania generowanych lub przetwarzanych danych w związku ze świadczeniem ogólnie dostępnych usług łączności elektronicznej lub udostępnianiem publicznych sieci łączności istnieją podstawy prawne do zbierania i udostępniania danych telekomunikacyjnych;
- 6) czy powinien być stworzony nowy model zbierania i udostępniania danych telekomunikacyjnych;
- 7) jakie powinny być założenia i jak powinien wyglądać nowy model zbierania i udostępniania danych telekomunikacyjnych.

W pracy zostały przeprowadzone niezbędne analizy w celu udzielenia odpowiedzi na postawione pytania. W oparciu o przeprowadzone analizy został wypracowany model gromadzenia i udostępniania danych telekomunikacyjnych. Prace nad stworzeniem modelu uwzględniały w szczególności wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 8.4.2014 r., który stwierdził nieważność dyrektywy 2006/24/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 15.3.2006 r. w sprawie zatrzymywania generowanych lub przetwarzanych danych w związku ze świadczeniem ogólnie dostępnych usług łączności elektronicznej lub udostępnianiem publicznych sieci łączności oraz wyrok polskiego Trybunału Konstytucyjnego z 30.7.2014 r. w sprawie „billingów i podsłuchów”.

Autorzy

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

BezpWewnU	ustawa z 24.5.2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 1929 ze zm.)
CBAU	ustawa z 9.6.2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1310)
dyrektywa 95/46/WE	Dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 24.10.1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych (Dz.Urz. UE L Nr 281, s. 31)
dyrektywa 2002/58/WE	Dyrektywa 2002/58/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 12.7.2002 r. dotycząca przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej (dyrektywa o prywatności i łączności elektronicznej) (Dz.Urz. UE L Nr 201, s. 37)
dyrektywa 2006/24/WE	Dyrektywa 2006/24/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 15.3.2006 r. w sprawie zatrzymywania generowanych lub przetwarzanych danych w związku ze świadczeniem ogólnie dostępnych usług łączności elektronicznej lub udostępnianiem publicznych sieci łączności oraz zmieniająca dyrektywę 2002/58/WE (dyrektywa o retencji) (Dz.Urz. UE L Nr 105, s. 54)
EKPCz	Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
KK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1137)
KKS	ustawa z 10.9.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 186 ze zm.)
Konstytucja marcowa	ustawa z 17.3.1921 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 44, poz. 267)

Wykaz skrótów

Konstytucja PRL	Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z 22.7.1952 r. (Dz.U. Nr 33, poz. 232 ze zm.)
Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
KontrSkarbU	ustawa z 28.9.1991 r. o kontroli skarbowej (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 720 ze zm.)
KontrwywiadU	ustawa z 9.6.2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1318)
KPA	ustawa z 14.6.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 23 ze zm.)
KPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r. poz. 101 ze zm.)
KPK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm.)
KPP	Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Dz.Urz. UE C z 2010 r. Nr 83, s. 389
KPW	ustawa z 24.8.2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 395 ze zm.)
KW	ustawa z 20.5.1971 r. – Kodeks wykroczeń (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 1094 ze zm.)
MPPOiP	Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 19.12.1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167)
OchrDanychU	ustawa z 29.8.1997 r. o ochronie danych osobowych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 922)
OchrZwierzU	ustawa z 21.8.1997 r. o ochronie zwierząt (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 856)
OgrDzialGospU	ustawa z 21.8.1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (tekst jedn. Dz.U. z 2006 r. Nr 216, poz. 1584)
PolicjaU	ustawa z 6.4.1990 r. o Policji (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 355 ze zm.)
PrŁow	ustawa z 13.10.1995 r. – Prawo łowieckie (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 2168)
PrPoczt	ustawa z 23.11.2012 r. – Prawo pocztowe (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1113 ze zm.)
PrPras	ustawa z 26.1.1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. Nr 5, poz. 24)

Wykaz skrótów

PrTelekom	ustawa z 16.7.2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1489 ze zm.)
PrTelekom00	ustawa z 21.7.2000 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. Nr 73, poz. 852 ze zm.)
SłużbaCelnaU	ustawa z 27.8.2009 r. o służbie celnej (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 990 ze zm.)
StrGranU	ustawa z 12.10.1990 r. o Straży Granicznej z 12.10.1990 r. (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1643)
SubChemMieszU	ustawa z 25.2.2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 1203)
ŚwiadUsłElektU	ustawa z 18.7.2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1030 ze zm.)
TFUE	Wersja skonsolidowana Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C z 2012 r. Nr 326, s. 47)
WyrobBudowU	ustawa z 16.4.2004 r. o wyrobach budowlanych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1570)
ZmPolicjaU z 15.1.2016 r.	ustawa z 15.1.2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 147)
ŻandarWojskU	ustawa z 24.1.2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1483)

2. Organy i instytucje

ABW	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
AW	Agencja Wywiadu
CBA	Centralne Biuro Antykorupcyjne
CBSP	Centralne Biuro Śledcze Policji
ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu
ETS	Europejski Trybunał Sprawiedliwości
GIODO	Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych
MON	Ministerstwo Obrony Narodowej
NIK	Najwyższa Izba Kontroli
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
RPO	Rzecznik Praw Obywatelskich
SKW	Służba Kontrwywiadu Wojskowego
SWW	Służba Wywiadu Wojskowego
SZ RP	Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej
SA	Sąd Apelacyjny

SC	Służba Celna
SG	Straż Graniczna
SKW	Służba Kontrwywiadu Wojskowego
SN	Sąd Najwyższy
SWW	Służba Wywiadu Wojskowego
TK	Trybunał Konstytucyjny
TSUE	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
UE	Unia Europejska
UKE	Urząd Komunikacji Elektronicznej
WSA	Wojewódzki Sąd Administracyjny
ZW	Żandarmeria Wojskowa

3. Publikatory i czasopisma

Biul. SN	Biuletyn Sądu Najwyższego
CLSR	<i>Computer Law & Security Report</i>
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz.	Dziennik Urzędowy
ELR	<i>European Law Review</i>
EPS	Europejski Przegląd Sądowy
KZS	Krakowskie Zeszyty Sądowe (Biuletyn Sądu Apela- cyjnego w Krakowie w sprawach karnych)
MoP	Monitor Prawniczy
OSA	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSAB	Orzecznictwo Sądów Apellacji Białostockiej
OSN	Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna
OSNKW	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karno i Wojskowa
OSNPG	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Prokuratura Ge- neralna
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK ZU	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego Zbiór Urzędowy
PiP	Państwo i Prawo
PPE	Przegląd Prawa Europejskiego
Prob. Pr.	Problemy Praworządności
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
PS	Przegląd Sądowy
R. Pr.	Radca Prawny

4. Inne skróty

DSL	<i>Digital Subscriber Line</i>
IMEI	<i>International Mobile Equipment Identity</i>
IMSI	<i>International Mobile Subscriber Identity</i>
p.	przeciwko
s.	strona
tekst jedn.	tekst jednolity
ze zm.	ze zmianami

Bibliografia

- Adamski D.*, Retencja danych telekomunikacyjnych – uwagi de lege ferenda wynikające z przepisów wspólnotowych, MP 2007, Nr 4 – dodatek Prawo Mediów Elektronicznych 2007
- Anderson D.*, References to the European Court, London 1995
- Banaszak B.*, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, Warszawa 2009
- Barta P., Litwiński P.*, Dane objęte tajemnicą zawodową, [w:] *E. Traple* (red.), Prawo reklamy i promocji, Warszawa 2007
- Barta P., Litwiński P.*, Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz, Warszawa 2015
- Baworowski A.*, Doręczenia elektroniczne w toku postępowania przygotowawczego, Prok. i Pr. 2007, Nr 11
- Bazzoccho V.*, The European Charter of Fundamental Rights and the Area of Freedom, Security and Justice, [w:] *G. di Federico* (red.), The EU Charter of Fundamental Rights. Ius Gentium. Comparative Perspectives on Law and Justice 8, Springer 2011
- Bernatt M., Turno B.*, Zasada legal professional privilege w projekcie zmiany ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny 2013, Nr 1(2)
- Birnhack M., Elkin-Koren N.*, Does Law Matter Online? Empirical Evidence on Privacy Law Compliance, Michigan Telecommunications & Technology Law Review 2011, Nr 17
- Blakeney S.*, The Data Retention Directive: combating terrorism or invading privacy? Computer and Telecommunications Law Review 2007, Nr 13(5)
- Boehm F.*, Information Sharing and Data Protection in the Area of Freedom, Security and Justice. Towards Harmonised Data Protection Principles for Information Exchange at EU-level, Springer 2012
- Bruno T.*, Ciąg dalszy sporu o zakres zasady legal professional privilege – glosa do wyroku SPI z dnia 17.9.2007 r. w połączonych sprawach: T-125/03 i T-253/03 Akzo Nobel Chemicals Ltd i Agros Chemicals Ltd przeciwko Komisji WE, EPS 2008, Nr 6
- Chrzczonowicz P.*, Społeczeństwo inwigilowane w państwie prawa, [w:] *P. Chrzczonowicz, V. Kwiatkowska-Darul, K. Skowroński* (red.), Materiały z konferencji naukowej, Toruń 2003
- Clarke R.*, Data retention as mass surveillance: the need for an evaluative framework, International Data Privacy Law 2015, Nr 5

- Corbett S., The retention of personal information online: A call for international regulation of privacy law, *Computer Law & Security Review* 2013, Nr 29
- Craig P., The Jurisdiction of the Community Courts, [w:] G. de Búrca, J.H.H. Weiler (red.), *The European Court of Justice*, Oxford-New York 2001
- Dąbrowska P., *Skutki orzeczenia wstępnego Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości*, Warszawa 2004
- Denza E., Two Legal Orders: Divergent or Convergent? *International and Comparative Law Quarterly* 1999, Nr 2
- Długosz J., Obowiązki prawników wykonujących wolne zawody w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy. Komentarz do wyroku ETS z 26 czerwca 2007 r. (sygn. C-305/05) i do wyroku TK z 2 lipca 2007 r. (sygn. K 41/05), *R. Pr.* 2008, Nr 4
- Dudka K., *Kontrola korespondencji i podsłuch w polskim procesie karnym*, Lublin 1998
- Dudka K., *Zatrzymanie korespondencji w projekcie kodeksu postępowania karnego z 1995 r. na tle przepisów obowiązujących*, *Prok. i Pr.* 1996, Nr 4
- Eichstaedt K., *Zarządzenie przez sąd kontroli operacyjnej w ujęciu procesowym*, *Prok. i Pr.* 2003, Nr 9
- Di Federico G., *Fundamental Rights in the EU: Legal Pluralism and Multi-Lever Protection After the Lisbon Treaty*, [w:] G. di Federico (red.), *The EU Charter of Fundamental Rights. Ius Gentium. Comparative Perspectives on Law and Justice* 8, Springer 2011
- Di Federico G., *Case C-550/07 P, Akzo Nobel Chemicals Ltd and Akros Chemicals Ltd v. European Commission, Judgment of the European Court of Justice (Grand Chamber) of 14 September 2010*, *Common Market Law Review* 2011, Nr 2
- Garlicki L., *Uwaga Nr 3 do art. 49 Konstytucji RP*, [w:] L. Garlicki (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. II, Warszawa 2002
- Goodall J., *Data retention: transposition of the data retention directive into law*, *Data Protection Law and Policy* 2005, Nr 4(4)
- Gostyński Z. (red.), Bratoszewski J., Gardocki L., Przyjemski S.M., Stefański R.A., Zabłocki S., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. I, Warszawa 1998
- Gostyński Z. (red.), Bratoszewski J., Gardocki L., Przyjemski S., Stefański R., Zabłocki S., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. I, Warszawa 2003
- Gostyński Z. (red.), Bratoszewski J., Gardocki L., Przyjemski S., Stefański R., Zabłocki S., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. III, Warszawa 2004
- Górski M., *Skutki wyroku Digital Rights Ireland w płaszczyźnie krajowej*, *R. Pr.* 2014, Nr 154
- Grajewski J. (red.), Paprzycki L.K., Steinborn S., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Kraków 2006
- Grajewski J. (red.), Paprzycki L.K., Steinborn S., *Komentarz aktualizowany do art. 1–424 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego*, *Lex/el.* 2014
- Granger M.P., Irion K., *The Court of Justice and the Data Retention Directive in Digital Rights Ireland: telling off the EU legislator and teaching a lesson in privacy and data protection*, *ELR* 2014, Nr 39(6)

- Hala S.*, Dowód z kontroli i rejestracji rozmów telefonicznych – aspekty praktyczne i teoretyczne, *Prob. Pr.* 1989, Nr 1
- Hanausek T.*, Kryminalistyka. Zarys wykładu, Kraków 1996
- De Hert P.*, A Human Rights Perspective on Privacy and Data Protection Impact Assessments, [w:] *D. Wright, P. De Hert* (red.), *Privacy Impact Assessment*, Springer 2012
- Hoc S.*, Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2003 r., *PS* 2003, Nr 11–12
- Hoc S.*, Postępowania sprawdzające ABW lub SKW, *Informacja w Administracji Publicznej* 2015, Nr 3
- Hofmański P.*, *Sadzik E.*, *Zgryzek K.*, [w:] *P. Hofmański* (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do artykułów 1–296, t. I*, Warszawa 2011
- Kierkegaard P.*, Medical data breaches: Notification delayed is notification, *Computer Law & Security Review* 2012, Nr 28
- Kiziński M.*, Retencja danych telekomunikacyjnych, *Prok. i Pr.* 2016, Nr 1
- Kolasiński M.K.*, Dopuszczalność ograniczenia tajemnicy adwokacko-radcowskiej w imię zapewnienia skuteczności prawa konkurencji Unii Europejskiej, *Gł.* 2012, Nr 2
- Konstadinides T.*, Wavering between centers of gravity: comment on Ireland v Parliament and Council, *ELR* 2010, Nr 30(1)
- Kosta E.*, *Valcke P.*, Telecommunications – the EU data retention directive Retaining the data retention directive, *CLSR* 2006, Nr 22
- Kotowski W.*, *Ustawa o Policji. Komentarz*, Warszawa 2012
- Kowalik-Bańczyk K.*, Konsekwencje przyjęcia protokołu polsko-brytyjskiego dotyczącego stosowania Karty Praw Podstawowych, [w:] *A. Wróbel* (red.), *Karta Praw Podstawowych w europejskim i krajowym porządku prawnym*, Warszawa 2009
- Kozielewicz W.*, Postępowanie w przedmiocie zarządzenia kontroli operacyjnej, [w:] *L. Paprzycki, Z. Rau* (red.), *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Nowoczesne technologie i praca operacyjna*, Warszawa 2009
- Kühling J.*, *Heitzer S.*, Returning through the national back door? The future of data retention after the ECJ judgment on Directive 2006/24/ in the UK and elsewhere, *ELR* 2015, Nr 40(2)
- Kudła J.*, Wybrana problematyka czynności operacyjno-rozpoznawczych na tle uwag de lege ferenda projektu ustawy o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych, [w:] *L. Paprzycki, Z. Rau* (red.), *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Nowoczesne technologie i praca operacyjna*, Warszawa 2009
- Kunkiel-Kryńska A.*, *Metody harmonizacji prawa konsumenckiego w Unii Europejskiej i ich wpływ na procesy implementacyjne w państwach członkowskich*, Warszawa 2013